

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА БАНКІВСЬКИХ
ПРОЦЕСІВ"**

**для студентів напрямку підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 17 від 21.06.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: Губарева І. О.
Огородня Є. М.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Статистика банківських процесів" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. І. О. Губарева, Є. М. Огородня. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 50 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних, лабораторних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання.

Вступ

Банки працюють в умовах швидкозмінного зовнішнього середовища, тому розгляд питань статистичного забезпечення банківської діяльності, вивчення статистичних показників, агрегування і акумулювання інформації, що використовується у процесі управління активами і пасивами банку, цінними паперами, валютною позицією, аналізу його ліквідності, платоспроможності, кредитної діяльності, є актуальним у сучасних умовах. Статистичне забезпечення банківської діяльності дозволяє аналізувати інформаційні потоки та синтезувати відповідні рішення у ході проведення банківської діяльності. Метою навчальної дисципліни є засвоєння й узагальнення отриманих із теорії статистики знань, формування вмінь, на основі практики функціонування банківських установ, набуття студентами навичок збирання, оброблення та аналізу інформації у сфері банківської діяльності, що є підґрунтям для отримання компетентностей майбутнього фахівця з банківської справи.

Навчальна дисципліна "Статистика банківських процесів" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Базова	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит"	Рік підготовки	
		3-й	4-й
Загальна кількість годин – 108		Семестр	
		5-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		18 год	9 год
		Практичні	
		–	18 год
		Лабораторні	
		26 год	–
		Самостійна робота	
		64 год	81 год
Вид контролю			
залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 68,7 %;

для заочної форми навчання – 33 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування у студентів практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів аналізу в галузі банківської діяльності.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння теорії і практики аналізу банківської діяльності;

оволодіння методами статистичного аналізу зовнішнього середовища банку;

узагальнення сучасних підходів та методів щодо аналізу основних банківських операцій;

вивчення новітніх методів аналізу банківської діяльності.

"Статистика банківських процесів" – це навчальна дисципліна, що вивчає інструментарій економічного обґрунтування та прийняття господарських рішень із урахуванням мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що відбивають різні аспекти прийняття рішень у банківській діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є економічні, організаційні, правові питання, що виникають у процесі аналізу банківської діяльності.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Статистика", "Гроші та кредит". У свою чергу, знання з цієї дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Банківська система", "Аналіз банківської діяльності", "Проектне фінансування", "Кредитний менеджмент", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

особливості групувань, що використовуються під час статистичного аналізу банківської діяльності;

технологію застосування індексного методу у ході статистичного дослідження банківської діяльності;

систему показників для аналізу активно-пасивних операцій банку;

статистичні методи дослідження кредитної діяльності банку;

методику оцінювання кредитоспроможності позичальника;

методологію дослідження ощадної справи;

напрями та фактори підвищення ефективності роботи банку на фондовому та валютному ринках;

методи аналізу банківських ризиків;

особливості статистичного забезпечення маркетингових досліджень;

систему показників для визначення фінансового стану банку та технологію рейтингового оцінювання;

вмісту:

організовувати на науковій основі збір необхідної інформації, що характеризує процеси у сфері банківської діяльності;

на основі статистичних методів оброблення інформації згрупувати її за визначеною ознакою;

обчислювати показники, що характеризують усі процеси, пов'язані з банківською діяльністю;

використовувати статистичні методи аналізу банківської інформації; давати статистичну оцінку зміні показників, що аналізуються, під впливом визначених факторів;

оцінювати рівень ризику банківської діяльності;

контролювати виконання планових показників банку та додержання нормативів Національного банку України;

виконувати необхідні розрахунки і готувати звіт за результатами статистичних досліджень;

виявляти внутрішньобанківські резерви підвищення ефективності діяльності банку, зокрема порівнювати його показники з показниками провідних банківських установ;

на основі аналізу існуючої інформації формулювати пропозиції щодо усунення недоліків в управлінні банківською діяльністю, роз'яснювати та обґрунтовувати їх.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ОАБП* 1	Здатність визначати специфіку організації банківської установи на трансформаційному етапі розвитку економіки	Ідентифікувати ключові проблеми банку та визначати способи формалізації та реалізації рішень щодо управління банківською установою
		Проводити аналіз впливу невизначеності на стан банку, який відображений формами фінансової звітності

1	2	3
		Здійснювати оцінювання ефективності залучення вільних ресурсів банком в умовах ризику
		Здійснювати оцінювання ефективності кредитного портфелю з урахуванням ризику
		Проводити аналіз впливу невизначеності у процесі формування потоку клієнтів банку
ОАБП 2	Розробляти ефективні рішення щодо управління банківською установою з використанням економіко-математичних методів та моделей до аналізу банківських процесів	Визначати оптимальні управлінські рішення під час формування портфеля цінних паперів
		Проводити аналіз операцій банку з валютними цінностями з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища
		Визначати технологію розроблення та реалізації управлінських рішень на основі акумуляції інформації маркетингу на ринку банківських послуг
		Здійснювати обґрунтований вибір економіко-математичних методів та моделей для формування ефективних управлінських рішень щодо організації діяльності банківських установ

* Оцінювання та аналіз банківських процесів.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Статистичне забезпечення банківської діяльності

Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності

1.1. Місце статистики банківської діяльності в системі статистичних наук. Предмет банківської статистики. Об'єкт дослідження.

1.2. Роль статистичних досліджень в аналізі та плануванні діяльності банку. Статистичні методи дослідження банківської діяльності. Статистичне спостереження. Зведення і групування статистичних даних.

1.3. Завдання банківської статистики. Методологічні засади статистичного аналізу роботи банків. Система показників статистики банківської діяльності.

Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку

2.1. Структура балансу банку. Мета, принципи та завдання статистичного аналізу балансу банку.

2.2. Завдання статистичного аналізу активних операцій банку. Система статистичних показників активних операцій. Групування активів банку. Оцінювання якості активів банку.

2.3. Завдання статистичного аналізу пасивних операцій. Система статистичних показників пасивних операцій. Використання балансового методу у процесі аналізу ресурсної бази банку.

2.4. Принципи моделювання зв'язку між активами і пасивами банку. Фактори ризику у ході управління активами та пасивами банку.

Тема 3. Статистика ощадної справи

3.1. Соціально-економічне значення ощадної справи в Україні. Завдання статистики ощадної справи на сучасному етапі розвитку банківської системи.

3.2. Особливості групування вкладів. Специфіка індексного факторного аналізу суми та середніх розмірів вкладів. Балансові взаємозв'язки між обігом і залишками вкладів. Визначення відсоткової ставки за депозитними операціями.

3.3. Система показників для оцінювання ощадної справи. Оцінювання ефективності роботи Ощадного банку України.

Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку

4.1. Основні принципи кредитування та пов'язані з ними завдання статистики. Групування, що використовуються у процесі статистичного аналізу кредитної діяльності: за строками надання кредитів, позичальниками, ступенем ризику, наявністю і характером забезпечення позики, об'єктами кредитування.

4.2. Система статистичних показників кредитної діяльності: загальний та середній залишок позик, обсяг погашених позик, частка несвоєчасно повернутих позик, швидкість та час обороту позики.

4.3. Аналіз динаміки середньої швидкості обороту позики. Загальні індекси швидкості обороту позик. Аналіз кредитних процентних ставок. Оцінювання кредитного ризику. Прогнозування та планування кредитної діяльності банку.

Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку

5.1. Сутність кредитоспроможності та системи її оцінювання. Оцінювання якісних показників кредитоспроможності позичальника. Кількісні показники кредитоспроможності: ліквідність, ділова активність, рентабельність, платоспроможність.

5.2. Методика оцінювання кредитоспроможності позичальника фізичної особи, юридичної особи, банку. Визначення рейтингу клієнтів банку. Класифікація клієнтів за кредитоспроможністю.

5.3. Використання сучасних методик аналізу кредитоспроможності позичальників. Сутність експрес – оцінки.

Змістовий модуль 2

Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку

Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами

6.1. Сутність та структура фондового ринку. Особливості та напрями роботи банку з цінними паперами. Класифікація цінних паперів. Показники оцінювання акцій, облігацій, векселів.

6.2. Завдання статистики інвестиційної діяльності, розроблення методів комплексного аналізу інвестиційних ризиків. Оцінювання ефективності інвестицій. Визначення майбутньої та теперішньої вартості грошей. Економічна сутність дисконтування. Статистичний аналіз фінансової ренти або ануїтету.

Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку

7.1. Особливості організації роботи на валютному ринку. Діяльність банку на ринку FOREX та на валютному ринку України.

7.2. Статистика валютних курсів. Система показників для оцінювання валютного курсу: індекс ефективного валютного курсу, середній валютний курс, індекс реального валютного курсу. Прогнозування валютного курсу.

7.3. Комплексний аналіз валютних операцій банку. Валютний ризик та методи його визначення. Статистичне оцінювання валютних деривативів: форвард, ф'ючерс, опціон, своп. Хеджування валютного ризику.

Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг

8.1. Основні завдання діяльності банку на ринку банківських послуг. Маркетингове середовище. Завдання статистичного забезпечення маркетингових досліджень банківської діяльності.

8.2. Сегментація ринку банківських послуг. Статистичне дослідження мотивації клієнтів банку. Оцінювання суттєвості взаємозв'язку між віком і готовністю вкласти гроші в банк. Баланс банківських зв'язків.

8.3. Аналіз ціноутворення на ринку банківських послуг. Структурно-функціональні моделі попиту на банківські послуги. Методи прогнозування ринку банківських послуг. Структурно-логічна схема моделювання попиту на банківські послуги.

Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку

9.1. Завдання та напрями статистичного аналізу фінансового стану банку. Основні прийоми аналізу фінансового стану. Елементи стійкості банку. Статистичне дослідження ліквідності, платоспроможності, рентабельності, прибутковості банку. Факторний аналіз прибутку банку.

9.2. Завдання статистичного аналізу ефективності. Система показників для оцінювання ефективності банківської діяльності. Оцінка рейтингу банківських установ за рівнем ефективності. Метод багатовимірних середніх. Одно- та багатофакторні моделі ефективності. Статистичний аналіз ефекту та ефективності діяльності банку. Індекси ефективності. Аналіз впливу на динаміку ефекту змін ефективності та витрат. Методика розрахунку й аналізу частинних показників (на прикладі прибутковості капіталу).

4. Структура навчальної дисципліни

Із початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент повинен ознайомитися з робочою програмою навчальної дисципліни, формами організації навчання, зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекційні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	само-стійна робота		лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	само-стійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Статистичне забезпечення банківської діяльності										
<i>Тема 1.</i> Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності	8	2	2	–	4	7	1	2	–	4
<i>Тема 2.</i> Статистичний аналіз балансу банку	8	2	2	–	4	11	1	2	–	8
<i>Тема 3.</i> Статистика ощадної справи	12	2	2	–	8	11	1	2	–	8
<i>Тема 4.</i> Статистика кредитної діяльності банку	12	2	2	–	8	11	1	2	–	8
<i>Тема 5.</i> Статистика кредитоспроможності клієнтів банку	14	2	4	–	8	15	1	2	–	12
Разом за змістовим модулем 1	54	10	12	–	32	55	5	10	–	40

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 2										
Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку										
<i>Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами</i>	14	2	4	–	8	11	1	2	–	8
<i>Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку</i>	14	2	4	–	8	13	1	2	–	10
<i>Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг</i>	14	2	4	–	8	11	1	2	–	8
<i>Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку</i>	12	2	2	–	8	18	1	2	–	15
Разом за змістовим модулем 2	54	8	14	–	32	53	4	8	–	41
Усього годин за модулем	108	18	26	–	64	108	9	18	–	81

5. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з комп'ютерним обладнанням і відповідними програмними продуктами. За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем лабораторних занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Статистичне забезпечення банківської діяльності			
<i>Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності</i>	<i>Завдання 1. Методи статистичного дослідження</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 11; 18]

1	2	3	4
Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку	Завдання 2. Статистичний аналіз балансу банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 10]
Тема 3. Статистика ощадної справи	Завдання 3. Статистичний аналіз депозитних операцій банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 12; 19]
Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку	Завдання 4. Статистичний аналіз кредитного портфеля банку	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 9; 13; 15]
Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку	Завдання 5. Оцінювання кредитоспроможності клієнта банку	2	Основна: 1 – 3]. Додаткова: [7; 10; 15]
Змістовий модуль 2. Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку			
Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами	Завдання 6. Оцінювання якості портфеля цінних паперів банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 10; 15]
Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку	Завдання 7. Прогнозування валютного курсу	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 17]
Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг	Завдання 8. Групування клієнтської бази банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [10; 14; 15; 19]
Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку	Завдання 9. Оцінювання ефективності банківської діяльності	6	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 14; 15]
Усього годин		26	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня

оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, виконання завдань із їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Статистичне забезпечення банківської діяльності			
<i>Тема 1.</i> Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності	1. Організація статистичної роботи в Україні та за її межами. 2. Статистичне спостереження: поняття, види спостереження, організаційні форми. Вимоги до якості. 3. Статистичні групування: структурні, аналітичні, типові, комплексні. 4. Поняття, форми та види статистичних показників. 5. Динамічний ряд. Прискорення та уповільнення динаміки. 6. Роль індексів у статистико-економічному аналізі	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 11; 18]
<i>Тема 2.</i> Статистичний аналіз балансу банку	1. Вертикальний та горизонтальний аналіз балансу банку. 2. Групування активів та пасивів банку. 3. Принципи структурного балансування. 4. Використання балансового методу у ході аналізу внутрішнього середовища банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 10]
<i>Тема 3.</i> Статистика ощадної справи	1. Організація роботи Ощадного банку України. 2. Аналіз руху вкладів у банку: середньорічні залишки вкладів на окремих рахунках, середній термін зберігання вкладів, коефіцієнти припливу та осідання вкладів. 3. Аналіз депозитних процентних ставок. 4. Розрахунок індексів середнього розміру вкладів	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 12; 19]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4
<i>Тема 4.</i> Статистика кредитної діяльності банку	1. Аналіз своєчасності повернення позик. 2. Економіко-статистичний аналіз обороту кредитів. Індокси швидкості кредитообороту. 3. Аналіз ефективності використання кредитів. 4. Оцінювання якості кредитного портфеля. Групування кредитів за рівнем ризику. 5. Аналіз кредитних процентних ставок	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 9; 13; 15]
<i>Тема 5.</i> Статистика кредитоспроможності клієнтів банку	1. Методика оцінювання кредитоспроможності клієнта банку. 2. Специфіка оцінювання фінансового стану підприємств різних галузей народного господарства. 3. Оцінювання ліквідності, рентабельності, ділової активності та прибутковості підприємства. 4. Обчислення резерву під можливі збитки від кредитної операції	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 10; 15]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1: "Методи статистичного дослідження банківської діяльності"	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 11; 18]
Змістовий модуль 2. Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку			
<i>Тема 6.</i> Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами	1. Система абсолютних, відносних і середніх показників, що характеризують ефективність вкладання коштів інвестора в цінні папери. 2. Аналіз дохідності та ризику операцій з акціями. 3. Статистичне забезпечення операцій банку з облігаціями та акціями. 4. Аналіз дохідності операцій з векселями	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 10; 15]
<i>Тема 7.</i> Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку	1. Статистичний аналіз валютного курсу. 2. Статистичне оцінювання ф'ючерсних та форвардних контрактів. 3. Статистичне забезпечення операцій з опціонами та операцій своп. 4. Оцінювання ефективності хеджування валютного ризику. 5. Комплексний аналіз валютних операцій банку	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 17]
<i>Тема 8.</i> Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг	1. Групування клієнтської бази банку. 2. Оцінювання зовнішнього та внутрішнього маркетингового середовища банку. 3. Оцінювання якості обслуговування клієнтів. 4. Методика вивчення кон'юнктури ринку. 5. Структурно-функціональна модель попиту на банківські послуги	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [10; 14; 15; 19]

1	2	3	4
Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку	1. Елементи стійкості банку. 2. Аналіз динаміки та виконання нормативів ліквідності. 3. Статистичний аналіз платоспроможності банку. 4. Статистичний аналіз прибутковості банку. 5. Статистика економічної ефективності банківської діяльності	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 14; 15]
	Колоквіум за змістовим модулем 2: "Статистичний аналіз ризику в банківській діяльності"	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [7; 9; 10; 14; 17]
Усього годин		18	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Статистичне забезпечення банківської діяльності

Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку

Рівень 1.

Визначити:

а) середньорічний залишок позик банку, якщо залишок позик на початок 2014 р. складає 31,44 млн грн, а на кінець 2014 р. – 36,8 млн грн;

б) середньомісячний залишок позик банку за наявності таких даних про динаміку залишку позик: на 01.01.2015 р. – 22,7 млн грн, на 01.04.2015 р. – 32,61 млн грн, на 01.07.2015 р. – 42,06 млн грн, на 01.10.2015 р. – 54,7 млн грн, на 01.01.2016 р. – 71,9 млн грн.

Рівень 2.

У табл. 6.2 наведено динаміку надання кредитів банку. Для виявлення тенденцій розвитку кредитообороту здійснити згладжування рівнів рядів динаміки методом укрупнення періодів за трьома кварталами та методом ковзної середньої.

Вихідні дані, млн грн

Квартали	Роки		
	2013	2014	2015
1	340	515	435
2	280	330	420
3	420	438	380
4	510	240	377

Рівень 3.

У табл. 6.3 подано дані про кредитну діяльність філій банку за 2014 р.

Таблиця 6.3

Вихідні дані

Філії	Питома вага залишків позик у філіях у загальних залишках позик по банку в цілому, %		Швидкість обороту позик	
	початок року	кінець року	початок року	кінець року
Харківська	36,20	37,10	1,78	1,63
Полтавська	4,65	5,69	1,25	1,36
Херсонська	16,04	13,03	1,87	1,75
Сумська	8,81	12,53	1,44	1,59
Львівська	34,30	31,65	1,61	1,51

За наведеними в табл. 6.3 даними необхідно розрахувати:

- 1) індекси швидкості позик фіксованого, змінного складу та структурних зрушень;
- 2) зміну швидкості обороту позик у цілому по банку за рахунок зміни швидкості обороту позик у кожній установі банку;
- 3) зміну швидкості обороту позик у цілому по банку за рахунок зміни розподілу залишків позик за установами банку.

Змістовий модуль 2**Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку****Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку****Рівень 1.**

Розрахувати такі статистичні показники активних операцій банку, використовуючи наведені в табл. 6.4 дані: ефективність використання активів, ступінь використання активів, чисту процентну маржу, чистий

спред, дохідність активів, дохідність робочих активів. Зробити висновки щодо їх динаміки.

Таблиця 6.4

Вихідні дані, тис. грн

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1. Чистий прибуток	792	466	390
2. Середній обсяг активів	64 888	61 375	60 238
3. Процентний дохід	17 155	9 969	4 561
4. Інший операційний дохід	5 976	212	543
5. Процентні витрати	6 077	6 158	5 230
6. Середній обсяг залишків за кредитами	29 089	32 738	30 145
7. Середній обсяг залишків за депозитами	47 018	40 325	39 121
8. Середній обсяг робочих активів	56 189	52 904	41 600

Рівень 2.

Виконати аналіз динаміки чистого процентного доходу та виявити вплив на його зміну процентних кредитних ставок, обсягу кредитів, процентних ставок за залученими коштами, обсягу залучених коштів, використовуючи дані табл. 6.5.

Таблиця 6.5

Вихідні дані, тис. грн

Показники	2014 р.	2015 р.
1. Процентний дохід	17 155	9 969
2. Процентні витрати	6 077	6 158
3. Середній обсяг залишків за кредитами	29 089	32 738
4. Середній обсяг залишків за депозитами	47 018	40 325
5. Процентна кредитна ставка, %	56	45
6. Процентна ставка за залученими коштами, %	15	12

Рівень 3.

Виконати декомпозиційний аналіз прибутковості капіталу банку з використанням показників прибутковості капіталу (ПК), маржі прибутку (МП), коефіцієнта використання активів (ВА), мультиплікатора капіталу (МК) за допомогою таких даних (табл. 6.6). Визначити загальний індекс прибутковості капіталу, абсолютний приріст прибутковості капіталу за

рахунок зміни: 1) маржі прибутку; 2) коефіцієнта використання активів; 3) мультиплікатора капіталу. Перевірити взаємозв'язок між показниками.

Таблиця 6.6

Вихідні дані, тис. грн

Показники	2014 р.	2015 р.
1. Чистий прибуток	4 206	3 306
2. Середня вартість активів	46 443	65 704
3. Середній обсяг власного капіталу	13 571	14 776
4. Операційний дохід	20 362	17 808

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 59 % (64 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, лабораторних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Статистичне забезпечення банківської діяльності				
<i>Тема 1.</i> Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних занять. Сутність та структура соціально-економічної статистики. Особливості банківської статистики. Організація статистичної роботи в банку. Розв'язання задач	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 10; 17 – 20]
<i>Тема 2.</i> Статистичний аналіз балансу банку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Вертикальний та горизонтальний аналіз. Групування активів та пасивів. Принципи структурного балансування. Балансовий метод. Підготовка есе. Розв'язання задач	4	Поточна контрольна робота. Перевірка домашніх завдань	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 9]
<i>Тема 3.</i> Статистика ощадної справи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Організація роботи Ощадного банку України. Аналіз руху вкладів. Аналіз депозитних процентних ставок. Розрахунок індексів середнього розміру вкладів. Розв'язання задач. Підготовка до контрольної роботи	8	Перевірка есе. Перевірка домашніх завдань	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 7; 12]

1	2	3	4	5
<i>Тема 4.</i> Статистика кредитної діяльності банку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Принципи банківського кредитування. Індекси швидкості кредитообороту. Аналіз якості кредитного портфеля. Розв'язання задач	8	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 9; 12; 15]
<i>Тема 5.</i> Статистика кредитоспроможності клієнтів банку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Поняття кредитоспроможності. Кількісні та якісні показники клієнтів. Вимоги НБУ щодо оцінювання кредитоспроможності. Підготовка до контрольної роботи	8	Перевірка домашніх завдань. Підсумкова контрольна робота	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 9]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2. Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку				
<i>Тема 6.</i> Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Класифікація цінних паперів. Напрямки роботи банку з цінними паперами. Статистичний аналіз операцій банку з акціями, облігаціями, сертифікатами, векселями. Розв'язання задач	8	Експрес-опитування	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 7; 9].
<i>Тема 7.</i> Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Макро- та мікрочинники, що оказують вплив на курс валют. Роботи на валютному ринку. Оцінювання валютних контрактів. Оцінювання валютного ризику. Підготовка до контрольної роботи. Розв'язання задач	8	Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 16].
<i>Тема 8.</i> Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Статистичне дослідження банківських послуг та клієнтів. Баланс банківських зв'язків. Моделі попиту на банківські послуги. Оцінювання якості обслуговування	8	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1 – 3] Додаткова: [5; 9; 13; 14]

1	2	3	4	5
Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Елементи стійкості банку. Факторний аналіз ліквідності, платоспроможності, прибутковості банку. Декомпозиційний аналіз прибутку. Рейтингові системи. Моделювання ефективності діяльності банку. Підготовка до контрольної роботи. Розв'язання задач	8	Підсумкова контрольна робота. Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 13; 14]
Усього за змістовим модулем 2		32		
Усього		64		

7.1. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового екзамену з даної навчальної дисципліни. Виконання індивідуального завдання є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка індивідуального завдання передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання передбачає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість індивідуального завдання полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років

і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання індивідуального завдання разом із теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1

Статистичне забезпечення банківської діяльності

Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності

1. Визначити місце статистики банківської діяльності в системі статистичних наук.
2. Охарактеризуйте предмет, об'єкт і завдання банківської статистики.
3. Проаналізуйте статистичні методи дослідження банківської діяльності.
4. Охарактеризуйте систему показників статистики банківської діяльності.

5. Розкрийте сутність банківської статистики.
6. Опишіть систему показників банківської статистики.
7. Охарактеризуйте статистичну звітність банків: склад, завдання.
8. Розкрийте змістовне наповнення методів аналізу, класифікації та групування банківської статистики.
9. Які існують джерела статистичної інформації про банківську діяльність?
10. Назвіть вимоги до статистичної інформації.
11. Наведіть приклади класифікацій, що використовуються у банківській справі.
12. Яку роль відіграють статистичні дослідження в аналізі і плануванні діяльності банку?
13. Які існують заходи впливу на банки за неподання, несвоєчасне подання та подання недостовірної інформації до державних контролюючих органів?
14. Які вибіркові дослідження проводяться банками, та напрями використання їх результатів?
15. Охарактеризуйте концепцію побудови банківської і грошово-кредитної статистики.

Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку

1. Охарактеризуйте структуру балансу банку.
2. Розкрийте завдання статистичного аналізу активних операцій банку.
3. Охарактеризуйте систему статистичних показників активних операцій.
4. Опишіть особливості оцінювання якості активів банку.
5. Розкрийте завдання статистичного аналізу пасивних операцій.
6. Охарактеризуйте систему статистичних показників пасивних операцій.
7. Охарактеризуйте принципи моделювання зв'язку між активами і пасивами банку.
8. Які показники використовуються під час аналізу активних операцій банку? Дайте їм економічну інтерпретацію.
9. За допомогою яких методів аналізується динаміка та структура активних операцій?
10. У чому полягає сутність аналізу вертикальної та горизонтальної структури формування банківських ресурсів?

11. Назвіть фактори ризику у процесі управління активами та пасивами банку. Розкрийте їх сутність.
12. Розкрийте сутність методу "інтервалу".
13. Охарактеризуйте консолідований баланс.
14. Опишіть правила розміщення активів та пасивів у балансі банку України.
15. Розкрийте особливості формування резервних фондів банку.

Тема 3. Статистика ощадної справи

1. Охарактеризуйте завдання статистики ощадної справи на сучасному етапі розвитку банківської системи.
2. Розкрийте особливості групування вкладів.
3. Розкрийте сутність і класифікацію депозитів.
4. Охарактеризуйте завдання статистичного вивчення депозитної діяльності банку.
5. Опишіть показники статистики депозитної діяльності.
6. Охарактеризуйте економіко-статистичний аналіз обороту депозитів.
7. Розкрийте особливості статистичного оцінювання швидкості обороту депозитів: показники, методи.
8. Охарактеризуйте статистичну звітність банку з депозитних операцій.
9. Розкрийте особливості визначення процентної ставки за депозитами.
10. Охарактеризуйте методи заохочення клієнтів.
11. Особливості діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
12. Розкрийте особливості статистичного вивчення зв'язку заощаджень населення з грошовими доходами.
13. Охарактеризуйте ризики, що пов'язані із проведенням депозитних операцій банку
14. Охарактеризуйте основні показники для визначення достатності, стабільності та витратності депозитів.
15. Охарактеризуйте показники для оцінювання ефективності роботи із залучення вкладників.

Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку

1. Розкрийте основні принципи кредитування та пов'язані з ними завдання статистики.

2. Які групування використовуються під час статистичного аналізу кредитної діяльності?
3. Опишіть систему статистичних показників кредитної діяльності.
4. Розкрийте особливості аналізу динаміки середньої швидкості обороту позики.
5. Які існують загальні індекси швидкості обороту позик?
6. Охарактеризуйте особливості оцінювання кредитного ризику.
7. Назвіть особливості прогнозування та планування кредитної діяльності банку.
8. Охарактеризуйте якість кредитного портфеля банку.
9. Що таке кредитовий оборот?
10. Наведіть методику розрахунку індексів змінного, фіксованого складу та структурних зрушень динаміки середньої швидкості обороту позики.
11. Побудуйте індексну мультиплікативну модель і дайте її економічну інтерпретацію.
12. Наведіть методику розрахунку абсолютної зміни кредитового обороту в звітному періоді порівняно з базовим за рахунок окремих чинників.
13. Охарактеризуйте економічні нормативи кредитної діяльності банків.
14. Розкрийте особливості статистичного оцінювання кредитного ризику: показники, методи.
15. Яка існує статистична звітність банку з кредитних операцій?

Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку

1. Розкрийте сутність кредитоспроможності та системи її оцінювання.
2. Обґрунтуйте особливості оцінювання якісних і кількісних показників кредитоспроможності позичальника.
3. Охарактеризуйте методику оцінювання кредитоспроможності позичальника банку.
4. Охарактеризуйте особливості визначення рейтингу клієнтів банку.
5. Наведіть приклади використання сучасних методик аналізу кредитоспроможності позичальників.
6. Які показники сигналізують про можливі фінансові ускладнення та банкрутство позичальника?
7. Які показники використовуються під час оцінки кредитних якостей клієнтів банку?

8. Які показники характеризують фінансово-економічний стан позичальника?

9. Охарактеризуйте систему показників, що використовують для аналізу кредитоспроможності клієнтів банку.

10. Які існують методи виявлення взаємозв'язків показників кредитоспроможності клієнтів та якості кредитного портфеля банку?

11. Який показник використовують для аналізу грошових потоків позичальника?

12. Які коефіцієнти оцінювання платоспроможності позичальника-юридичної особи аналізують відповідно до вимог НБУ?

13. Охарактеризуйте методику скорингу.

14. Які показники використовують для оцінювання ділової активності позичальника?

15. Які показники використовують для оцінювання рентабельності, ліквідності, платоспроможності позичальника.

Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами

1. Розкрийте сутність та структуру фондового ринку.

2. Наведіть класифікацію цінних паперів.

3. Охарактеризуйте завдання статистики інвестиційної діяльності, розроблення методів комплексного аналізу інвестиційних ризиків.

4. Опишіть особливості оцінювання ефективності інвестицій.

5. Які існують напрями роботи банку з цінними паперами?

6. Які показники використовують для оцінювання акцій. Представте методику їх розрахунку.

7. Які існують показники доходу та дохідності акцій?

8. Назвіть основні чинники, які формують сукупний дохід за облігацією.

9. Що є мірою дохідності облігацій і сертифікатів?

10. Назвіть показники доходу і дохідності векселя.

11. Розкрийте сутність і види операцій банку з цінними паперами. Завдання статистики цінних паперів.

12. Охарактеризуйте особливості аналізу показників діяльності фондових бірж.

13. Які існують ризики операцій з цінними паперами? Розкрийте особливості статистичного вивчення ризику емітента цінних паперів.

14. Охарактеризуйте дилему "ризик-дохідність" цінних паперів.
15. Охарактеризуйте статистичну звітність банку з операцій із цінними паперами.

Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку

1. Розкрийте особливості організації роботи банку на валютному ринку.
2. Охарактеризуйте статистику валютних курсів.
3. Охарактеризуйте систему показників для оцінювання валютного курсу.
4. Розкрийте особливості прогнозування валютного курсу.
5. Охарактеризуйте валютний ризик та методи його визначення.
6. Розкрийте особливості статистичного оцінювання валютних деривативів: форвард, ф'ючерс, опціон, своп.
7. Розкрийте особливості хеджування валютного ризику.
8. Охарактеризуйте сутність і види операцій банку з валютними цінностями.
9. Які показники діяльності валютних ринків вам відомі?
10. Охарактеризуйте статистичну звітність банку з операцій із валютними цінностями: форми, періодичність.
11. Розкрийте особливості роботи дилінгового центру.
12. Які правила роботи на Міжбанківському валютному ринку України?
13. Охарактеризуйте особливості управління валютною позицією банку.
14. Охарактеризуйте технічний та фундаментальний аналіз.
15. Опишіть особливості застосування японських свічок.

Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг

1. Охарактеризуйте основні завдання діяльності банку на ринку банківських послуг.
2. Опишіть завдання статистичного забезпечення маркетингових досліджень банківської діяльності.
3. Охарактеризуйте сегментацію ринку банківських послуг.
4. Охарактеризуйте особливості статистичного дослідження мотивації клієнтів банку.

5. Охарактеризуйте особливості аналізу ціноутворення на ринку банківських послуг.
6. Опишіть методи прогнозування ринку банківських послуг.
7. Охарактеризуйте структурно-логічну схему моделювання попиту на банківські послуги.
8. Дайте визначення маркетингового забезпечення банківських послуг.
9. Охарактеризуйте основні канали реалізації банківських продуктів та послуг.
10. Які статистичні методи використовуються в процесі оброблення даних опитувань клієнтів?
11. Наведіть методику розрахунку показників взаємозалежності.
12. На основі яких параметрів будуються моделі оптимізації банківської діяльності?
13. Що становить баланс банківських зв'язків?
14. Охарактеризуйте основні компоненти аналізу кон'юнктури ринку банківських послуг.
15. Які показники використовують для побудови маркетингових моделей процентних ставок?

Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку

1. Охарактеризуйте завдання та напрями статистичного аналізу фінансового стану банку.
2. Охарактеризуйте особливості статистичного дослідження ліквідності, платоспроможності, рентабельності, прибутковості банку.
3. Розкрийте особливості факторного аналізу прибутку банку.
4. Охарактеризуйте систему показників для оцінювання ефективності банківської діяльності.
5. Розкрийте сутність оцінювання рейтингу банківських установ за рівнем ефективності.
6. Охарактеризуйте методику аналізу чистого процентного доходу.
7. За допомогою яких основних статистичних методів аналізується фінансовий стан банку?
8. Назвіть основні елементи фінансової стійкості банку. Дайте їм коротку характеристику.
9. Назвіть показники, які покладено в основу моніторингу ліквідності балансу банку.

10. Наведіть напрями аналізу динаміки та виконання нормативів ліквідності балансу банку.

11. Які існують абсолютні та відносні показники платоспроможності банку?

12. Наведіть індексну модель динаміки середнього рівня платоспроможності.

13. Розкрийте сутність методики факторного аналізу динаміки прибутку.

14. Охарактеризуйте систему показників прибутковості банку. Їх економічна інтерпретація.

15. Охарактеризуйте методику декомпозиційного аналізу прибутковості капіталу банку.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1 і 9.2).

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу та характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Таблиця 9.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності	Проблемна лекція з питання "Сучасне становище та проблеми розвитку банківської системи України"

1	2
<i>Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку</i>	<i>Міні-лекція з питання "Основні форми звітності банку як джерело інформації для аналізу"</i>
<i>Тема 3. Статистика ощадної справи</i>	<i>Міні-лекція з питання "Порівняльний аналіз роботи ощадних банків різних країн"</i>
<i>Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Оцінювання ефективності кредитної діяльності в банку"</i>
<i>Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Коефіцієнт Бівера та особливості його використання, сучасні методики оцінювання фінансового стану позичальника"</i>
<i>Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами</i>	<i>Міні-лекція з питання "Технічний та фундаментальний аналіз фондового ринку"</i>
<i>Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку</i>	<i>Міні-лекція "Оцінка валютного ризику"</i>
<i>Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг</i>	<i>Проблемна лекція з питання "Сучасні технології проведення маркетингових досліджень ринку банківських послуг"</i>
<i>Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку</i>	<i>Міні-лекція з питання "Особливості визначення фінансової стійкості банку"</i>

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності</i>	<i>Завдання 1. Методи статистичного дослідження</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку</i>	<i>Завдання 2. Статистичний аналіз балансу банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 3. Статистика ощадної справи</i>	<i>Завдання 3. Статистичний аналіз депозитних операцій банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
<i>Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку</i>	<i>Завдання 4. Статистичний аналіз кредитного портфеля банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку</i>	<i>Завдання 5. Оцінювання кредитоспроможності клієнта банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами</i>	<i>Завдання 6. Оцінювання якості портфеля цінних паперів банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку</i>	<i>Завдання 7. Прогнозування валютного курсу</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації

1	2	3
<i>Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг</i>	<i>Завдання 8. Групування клієнтської бази банку</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку</i>	<i>Завдання 9. Оцінювання ефективності банківської діяльності</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри та дані, приймати рішення й аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні лабораторних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

перевірка домашніх завдань;

захист лабораторних робіт;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. У ході оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться декілька разів за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань,

рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

10.1. Приклади завдань для колоквиума

Завдання 1 (стереотипне) – оцінюється в межах 2 балів

Існують дані про видачу кредитів, тис. грн (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Вихідні дані

2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
165,4	8,8	3,7	1,5	0,5

Розрахуйте ланцюгові і базисні індекси обсягів кредитування. Перевірте отримані результати, використовуючи взаємозв'язок індексів.

Завдання 2 (діагностичне) – оцінюється в межах 4 балів

Під час вибіркової перевірки було встановлено, що тривалість розрахунково-касового обслуговування клієнта була такою (секунди):

79 72 89 87 87; 92 75 78 79 80; 85 90 86 65 87;

83 86 88 83 86; 92 79 71 76 94; 82 84 92 92 86.

Побудуйте інтервальний варіаційний ряд розподілу обслуговування клієнтів за тривалістю, створивши 4 групи з однаковими інтервалами. Означте елементи ряду. Відобразіть його графічно, зробіть відповідні висновки.

Завдання 3 (евристичне) – оцінюється в межах 6 балів

У табл. 10.2 подано основні показники діяльності банків.

Таблиця 10.2

Основні показники діяльності банків України, млн. грн

Назва показника	01.01.2011 р.	01.01.2012 р.	01.01.2013 р.	01.01.2014 р.
Кількість банків, які мають банківську ліцензію	176	176	176*	180*
з них: з іноземним капіталом	55	53	53	49
у т. ч. зі 100 % іноземним капіталом	20	22	22	19
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	40.6	41.9	39.5	34.0
АКТИВИ				
Активи банків	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	1 090 248	1 211 540	1 267 892	1 408 688
Готівкові кошти та банківські метали	26 749	27 008	30 346	36 390
Кошти в Національному банку України	26 190	31 310	33 740	47 222
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	67 596	78 395	99 472	78 106
Кредити надані	755 030	825 320	815 327	911 402
з них:				
кредити, що надані суб'єктам господарювання	508 288	580 907	609 202	698 777
кредити, надані фізичним особам	186 540	174 650	161 775	167 773
Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	11.2	9.6	8.9	7.7
Вкладення в цінні папери	83 559	87 719	96 340	138 287
Резерви за активними операціями банків	148 839	157 907	141 319	131 252
ПАСИВИ				
Пасиви, усього	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095
Капітал	137 725	155 487	169 320	192 599
з нього: статутний капітал	145 857	171 865	175 204	185 239
Зобов'язання банків	804 363	898 793	957 872	1 085 496
з них:				
кошти суб'єктів господарювання	144 038	186 213	202 550	234 948
з них: строкові кошти суб'єктів господарювання	55 276	74 239	92 786	104 722
кошти фізичних осіб	270 733	306 205	364 003	433 726
з них: строкові кошти фізичних осіб	206 630	237 438	289 129	350 779
Довідково:				
Регулятивний капітал	160 897	178 454	178 909	204 976
Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2), %	20.83	18.90	18.06	18.26
Доходи	136 848	142 778	150 449	168 888
Витрати	149 875	150 486	145 550	167 452
Результат діяльності	-13 027	-7 708	4 899	1 436

За наведеними даними проаналізуйте зміни стану банківської системи за такими показниками: питома вага банків з іноземним капіталом у загальній кількості банків; темп зростання і абсолютна зміна кількості банків, середня кількість банків, темп зростання і абсолютна зміна активів, питома вага кредитів в активах, середня зміна активів, темп зростання і абсолютна зміна пасивів, питома вага депозитів у зобов'язаннях, середня зміна пасивів, темп зростання і абсолютна зміна прибутку, середня зміна прибутку, рентабельність активів, рентабельність капіталу. За результатами аналізу зробити змістовні висновки.

Поясніть особливості формування системи статистичних показників кредитної і депозитної діяльності. Охарактеризуйте основні елементи даних систем.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей			
					Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 1						49		
Статистичне забезпечення банківської діяльності						49		
Здатність визначати специфіку організації банківської установи на трансформаційному етапі розвитку економіки	Ідентифікувати ключові проблеми банку та визначати способи формалізації та реалізації рішень щодо управління банківською установою	1 – 2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності	Усне опитування	1,0
				2	Лабораторне заняття	Завдання 1. Методи статистичного дослідження	Захист лабораторної роботи	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних занять. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, визначення теоретичних основ та перспектив розвитку статистичної роботи в банку. Розв'язання задач	Перевірка домашніх завдань	–
	Проводити аналіз впливу невизначеності на стан банку, який відображений формами фінансової звітності	3 – 4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку	Експрес-контрольна робота	1,0
				2	Лабораторне заняття	Завдання 2. Статистичний аналіз балансу банку	Захист лабораторної роботи. Поточна контрольна робота	1,0
			СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Вертикальний та горизонтальний аналіз. Групування активів та пасивів. Принципи структурного балансування. Балансовий метод. Підготовка есе. Розв'язання задач	Перевірка домашніх завдань	1,0

1	2	3	4	5	6		
Здійснювати оцінювання ефективності залучення вільних ресурсів банком в умовах ризику	5 – 6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Статистика ощадної справи	Усне опитування	1,0
			2	Лабораторне заняття	Завдання 3. Статистичний аналіз депозитних операцій банку	Захист лабораторної роботи	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Організація роботи Ощадного банку України. Аналіз руху вкладів. Аналіз депозитних процентних ставок. Розрахунок індексів середнього розміру вкладів. Розв'язання задач. Підготовка до контрольної роботи	Перевірка домашніх завдань	2,0
Здійснювати оцінювання ефективності кредитного портфеля з урахуванням ризику	7 – 8	Ауд.		Лекція	Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку	Експрес-контрольна робота	1,0
			2	Лабораторне заняття	Завдання 4. Статистичний аналіз кредитного портфеля банку	Захист лабораторної роботи. Презентація есе. Колоквіум	2,0 7,0 12,0
		СРС	12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Принципи банківського кредитування. Індекси швидкості кредитування. Аналіз якості кредитного портфеля. Розв'язання задач	Перевірка домашніх завдань	3,0
Проводити аналіз впливу невизначеності під час формуванні потоку клієнтів банку	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку	Усне опитування	1,0
			2	Лабораторне заняття	Завдання 5. Оцінювання кредитоспроможності клієнта банку	Захист лабораторної роботи	1,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Поняття кредитоспроможності. Кількісні та якісні показники клієнтів. Вимоги НБУ щодо оцінювання кредитоспроможності. Підготовка до контрольної роботи	Перевірка домашніх завдань	1,0

1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 2					51			
Оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища банку								
Розробляти ефективні рішення щодо управління банківською установою з використанням економіко-математичних методів та моделей до аналізу банківських процесів	Визначати оптимальні управлінські рішення у ході формування портфеля цінних паперів	10 – 11	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами	Усне опитування	1,0
			Ауд.	4	Лабораторне заняття	Завдання 6. Оцінювання якості портфеля цінних паперів банку	Захист лабораторної роботи	1,0
		СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Класифікація цінних паперів. Напрями роботи банку з цінними паперами. Статистичний аналіз операцій банку з акціями, облігаціями, сертифікатами, векселями. Розв'язання задач	Перевірка домашніх завдань	2,0	
	Проводити аналіз із урахуванням операцій банку з валютними цінностями з впливу чинників зовнішнього середовища	12 – 13	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку	Експрес-контрольна робота	1,0
				6	Лабораторне заняття	Завдання 7. Прогнозування валютного курсу	Захист лабораторної роботи. Поточна контрольна робота	3,0
		СРС	12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Макро- та мікрочинники, що впливають на курс валют. Роботи на валютному ринку. Оцінювання валютних контрактів. Оцінювання валютного ризику. Підготовка до контрольної роботи. Розв'язання задач	Перевірка домашньої роботи	2,0	
	Визначати технологію розроблення та реалізації управлінських рішень на основі акумуляції інформації маркетингу на ринку банківських послуг	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на рику банківських послуг	Усне опитування	1,0
				2	Лабораторне заняття	Завдання 8. Групування клієнтської бази банку	Захист лабораторної роботи	1,0
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Статистичне дослідження банківських послуг та клієнтів. Баланс банківських зв'язків. Моделі попиту на банківські послуги. Оцінювання якості обслуговування	Перевірка домашнього завдання	1,0	

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6		
Здійснювати обґрунтований вибір економіко-математичних методів та моделей для формування ефективних управлінських рішень щодо організації діяльності банківських установ	15 – 17	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку	Експрес-контрольна робота	2,0
			4	Лабораторне заняття	Завдання 9. Оцінювання ефективності банківської діяльності	Захист лабораторної роботи	3,0
						Колоквіум	12,0
		12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Елементи стійкості банку. Факторний аналіз ліквідності, платоспроможності, прибутковості банку. Декомпозиційний аналіз прибутку. Рейтингові системи. Моделювання ефективності діяльності банку. Підготовка до контрольної роботи. Розв'язання задач	Захист ІНДЗ	10	
Усього годин		108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них							
<i>аудиторні</i>		44	41 %	<i>поточний контроль</i>		100	
<i>самостійна робота</i>		64	59 %				

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100	
4	14	10	5	3	5	15	2	18		
Колоквіум					Колоквіум					
12					12					

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Лабораторні заняття	Захист індивідуального завдання	Перевірка есе	Письмова контрольна робота	Захист індивідуального завдання	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1 Статистичне забезпечення банківської діяльності	Тема 1	1 тиждень	1	–	1	–	–	–	2	
		2 тиждень	–	1	1	–	–	–	2	
	Тема 2	3 тиждень	1	–	1	–	–	–	2	
		4 тиждень	–	1	1	–	10	–	12	
	Тема 3	5 тиждень	1	–	1	–	–	–	2	
		6 тиждень	–	1	1	7	–	–	9	
	Тема 4	7 тиждень	1	–	1	–	–	–	2	
		8 тиждень	–	2	1	–	–	–	12	14
	Тема 5	9 тиждень	1	1	1	–	–	–	3	
Змістовий модуль 2 Оцінювання зовнішнього та внутрішнього середовища банку	Тема 6	10 тиждень	–	–	1	–	–	–	1	
		11 тиждень	1	1	1	–	–	–	3	
	Тема 7	12 тиждень	–	1	1	–	–	–	2	
		13 тиждень	1	1	1	–	10	–	12	
	Тема 8	14 тиждень	–	1	1	–	–	–	2	
	Тема 9	15 тиждень	1	1	1	–	–	–	3	
		16 тиждень	–	1	1	–	–	10	–	12
		17 тиждень	1	1	1	–	–	–	12	15
Усього			9	13	17	7	20	10	24	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Банківська статистика : навч. посіб. / укл. І. В. Бєлова. – Суми : Університетська книга, 2013. – 431 с.
2. Головач А. В. Статистика банківської діяльності : навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, К. С. Базидевич. – К. : МАУП, 1999. – 176 с.
3. Губарева І. О. Банківська статистика : конспект лекцій / І. О. Губарева, Ю. В. Прохорова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 112 с.

12.2. Додаткова

4. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. за спеціальністю "Банківський менеджмент" / за ред. проф. А. М. Герасимовича та проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП "Рута", 2001. – 384 с.
5. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка : учебник для вузов / Л. Г. Батракова. – М. : Изд. корп. "Логос", 1999. – 344 с.

6. Банківський менеджмент : підручник / за ред. О. А. Кириченка, В. І. Міщенко. – К. : Знання, 2005. – 832 с.
7. Банківські операції : підручник / за ред. докт. екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 384 с.
8. Глущенко В. В. Аналіз і регулювання діяльності комерційного банку / В. В. Глущенко, М. О. Кизим, Чанг Хонгвен. – Х. : Бізнес-Інформ, 2000. – 76 с.
9. Ефимова М. Р. Общая теория статистики : учебник / М. Р. Ефимова, В. М. Рябцев. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 304 с.
10. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навч. посіб. / М. Р. Ковбасюк. – К. : Видавничий дім "Скарби", 2001. – 336 с.
11. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. – 734 с.
12. Колодізев О. М. Фінансовий менеджмент у банках: методологія прийняття рішень у банківській сфері : навч. посіб. / О. М. Колодізев, І. М. Чмутава, І. О. Губарєва. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 408 с.
13. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект : монография / В. Н. Кочетков. – К. : МАУП, 1999. – 192 с.
14. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках : посібник / Л. В. Руденко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2002. – 376 с.
15. Головач А. В. Статистика: підручник / А. В. Головач, А. М. Єріна, О. В. Козирєв. – К. : Вища шк., 1993. – 624 с.
16. Статистика финансов : учебник / под ред. проф. М. Г. Назарова. – М. : Финансы и статистика, 1986. – 248 с.
17. Статистика финансов / под ред. проф. В. Н. Салина. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 864 с.
18. Фінансово-банківська статистика / за ред. Т. В. Іранець. – К. : НМК ВО, 1992. – 180 с.

12.3. Інформаційні ресурси

19. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-Ш. від 07.12.2000 р. Із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

20. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 368 затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. Із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

21. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

22. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Статистика банківських процесів" за Національною рамкою кваліфікацій України

47

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики банківської діяльності					
Ідентифікувати ключові проблеми банку та визначати способи формалізації та реалізації рішень щодо управління банківською установою	Сутність поняття банківська статистика	Знати принципи, цілі, завдання та функції статистики банківських процесів	Ідентифікувати ключові проблеми у банку	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розроблення та реалізації управлінських рішень	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем у банку; розроблення та реалізацію господарських рішень
Тема 2. Статистичний аналіз балансу банку					
Проводити аналіз впливу невизначеності на стан банку, який відображений формами фінансової звітності	Методи аналізу балансу банку	Знання технології та основних методів аналізу балансу банку	Проводити декомпозицію економічної проблеми	Презентувати результати визначення найбільш ефективної структури балансу банку	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації
Тема 3. Статистика ощадної справи					
Здійснювати оцінювання ефективності залучення вільних ресурсів банком в умовах ризику	Методи аналізу депозитних операцій банку	Знання методичних основ розроблення та прийняття господарських рішень	Здійснювати вибір методичного інструментарію для аналізу залучених і запозичених коштів банку	Презентувати результати визначення найбільш ефективного плану залучення ресурсів	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність і адекватність розроблених моделей
Тема 4. Статистика кредитної діяльності банку					
Здійснювати оцінювання ефективності кредитного портфеля з урахуванням ризику	Методи аналізу кредитного портфеля банку	Знання методичних основ розрахунку критеріїв оптимальності прийняття рішень	Оцінювати ефективність управління кредитним портфелем банку. Розраховувати рівень ризику кредитного портфеля	Презентувати результати побудови кредитного портфеля банку	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розроблення сценаріїв розвитку банку в умовах невизначеності

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Статистика кредитоспроможності клієнтів банку					
Проводити аналіз впливу невизначеності під час формування потоку клієнтів банку	Методика оцінювання кредитоспроможності клієнта банку	Знання методів оцінювання кредитоспроможності клієнта банку	Будувати прогнозні моделі оцінювання кредитоспроможності клієнта банку	Презентувати результати побудови прогнозних моделей	Приймати ефективні управлінські рішення щодо сценаріїв розвитку підприємства. Відповідати за коректність та адекватність розроблених моделей
Тема 6. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами					
Визначати оптимальні управлінські рішення під час формування портфеля цінних паперів	Особливості аналізу операцій банку з цінними паперами	Знання методичних основ розрахунку критеріїв оптимальності прийняття рішень	Здійснювати обґрунтування управлінських рішень із використанням економіко-математичних методів	Презентувати результати формування портфеля цінних паперів банку	Приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Статистичне забезпечення діяльності банку на валютному ринку					
Проводити аналіз операцій банку з валютними цінностями з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища	Принципи організації та методи аналізу операцій банку з валютними цінностями	Знання методичних основ розрахунку критеріїв оптимальності прийняття рішень	Обґрунтовувати управлінські рішення в умовах невизначеності	Презентувати результати прогнозування курсів валют	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розроблення сценаріїв розвитку банку в умовах невизначеності
Тема 8. Статистичне забезпечення маркетингу на ринку банківських послуг					
Визначати технологію розроблення та реалізації управлінських рішень на основі акумуляції інформації маркетингу на ринку банківських послуг	Методи аналізу банківських послуг	Знання методичних основ розрахунку критеріїв оптимальності прийняття рішень	Оцінювати ефективність банківських послуг	Презентувати результати побудови портфеля банківських послуг	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розроблення сценаріїв розвитку банку в умовах невизначеності
Тема 9. Статистичний аналіз фінансового стану банку					
Здійснювати обґрунтований вибір економіко-математичних методів та моделей для формування ефективних управлінських рішень щодо організації діяльності банківських установ	Сутність фінансової стійкості банку. Методи підвищення прибутковості діяльності банку	Знання методичних основ розрахунку критеріїв оптимальності в умовах ризику	Оцінювати потребу в ліквідних ресурсах. Визначати критичні значення ключових показників фінансової стійкості банку	Презентувати результати визначення якісної оцінки фінансової стійкості банку	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми лабораторних занять.....	12
6. Теми практичних занять	13
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	16
7. Самостійна робота.....	19
7.1. Індивідуальне завдання	22
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики.....	23
8. Індивідуально-консультативна робота	30
9. Методи навчання	30
10. Методи контролю	34
10.1. Приклади завдань для колоквіума.....	36
11. Розподіл балів, які отримують студенти	38
12. Рекомендована література.....	44
12.1. Основна.....	44
12.2. Додаткова	44
12.3. Інформаційні ресурси	45
Додатки.....	47

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА БАНКІВСЬКИХ
ПРОЦЕСІВ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: **Губарєва Ірина Олегівна**
Огородня Євгенія Миколаївна

Відповідальний за випуск *Колодізєв О. М.*

Редактор *Ковальчук М. А.*

Коректор *Міхно В. В.*

План 2016 р. Поз. № 38 ЕВ. Обсяг 50 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*